herpy

SALAMANDRE

## Marmorsalamander

# *Triturus marmoratus*

*Triturus marmoratus* er en af de smukkeste og største vandsalamandre i Europa: en kraftig, 13-17 cm lang salamander med marmoreret grøn og sort ryg, en orange stribe hos hunnen og en høj, glat kam hos hannen i parringstiden. Den lever mest på land i skov, kommer til vandet for at yngle og trives i et køligt terrarie med vandparti.

Familie: Salamandridae  Engelsk: Marbled Newt  Tidligere navn: *Salamandra elegans*  Udgivet 16. november 2026

**Mild hudgift**

## SPECIFIKATIONER

### DYRET

| | |
|---|---|
| Voksenstørrelse | **13-17 cm**<br>total længde inkl. hale |
| Levetid | **15-25 år** |
| Aktiv | **Skumring og nat** |
| Levevis | **Jordboende og semi-akvatisk** |
| Biotop | **Tempereret skov og eng** |
| Hudgift | **Mild**<br>Vask hænderne efter kontakt, og hold fingrene fra øjne og mund |
| Sværhedsgrad | **Øvet** |

### PASNING

| | |
|---|---|
| Min. terrarie | **60 × 40 × 40 cm**<br>L × B × H til 2 voksne dyr |
| Temperatur, dag | **15-20 °C** |
| Temperatur, nat | **10-15 °C** |
| Luftfugtighed | **70-95 %** |
| Vand | **Akvaterrarie**<br>dybde 10-25 cm |
| UVB | **Valgfri**<br>Ferguson-zone 1 |
| Vinterhvile | **4-6 °C**<br>8-13 uger |
| Kost | **Insekter og orme/snegle** |
| Holdes | **Parvis eller i gruppe** |

### AVL

| | |
|---|---|
| Formering | **Æglæggende** |
| Udvikling | **Larver i vand** |
| Æglægning | **I vand** |
| Kønsmoden | **24-48 mdr.** |
| Æg pr. sæson | **200-350** |
| Lægninger pr. år | **1** |
| Klækning | **14-21 dage**<br>ved 10-15 °C |
| Larvetid | **56-70 dage**<br>fra klækning til metamorfose |
| Larvefoder | **Små vanddyr (dafnier, myggelarver)** |
| Yngelpleje | **Ingen** |

### BESKYTTELSE OG PAPIRER

| | |
|---|---|
| CITES | **Ikke omfattet** |
| EU-bilag | **Ikke omfattet** |
| IUCN | **Sårbar (VU)** |

Arten står ikke på CITES-listerne eller i EU's bilag A-D, så der kræves ingen CITES-papirer. Den er ikke vildtlevende i Danmark og står ikke på listen over dyr, som private ikke må holde (BEK nr. 1261 af 17.11.2015). Salamandre er omfattet af EU's dyresundhedsregler om Bsal; tjek de aktuelle regler hos Fødevarestyrelsen ved import eller handel.

## Om arten

*Triturus marmoratus* er en kraftigt bygget vandsalamander på 13-17 cm, hunnen lidt større end hannen. Ryggen er mørkebrun til sort med uregelmæssige, marmorerede felter i grønt, og undersiden er mørk med små hvide pletter. Landdyr har fløjlsagtig, let vortet hud, mens huden er glattere i vandfasen. Hunnen og de unge dyr har en orange stribe langs ryggen fra hovedet til

halespidsen; hos hannen forsvinder striben, når den er omkring 9 måneder gammel. Hannen får i parringstiden en høj, bølget kam med mørke lodrette bånd, som dykker ved halens rod. Uden for parringstiden er der kun en lav kamryg tilbage. Hunnen har ingen rygkam, men halefinnen bliver højere.

Arten er tæt beslægtet med kamsalamandrene (*Triturus cristatus* og slægtninge) og kan krydses med *T. cristatus*, hvor de to lever sammen i det nordlige Frankrig. Kammen er glat, ikke takket som hos kamsalamandrene. Den sydlige form, *Triturus pygmaeus*, regnes i dag som en selvstændig art og bliver sjældent over 11 cm. Kravene er i hovedtræk de samme, men den har gavn af en lidt mildere vinter.

Ved fare udskiller kirtler langs ryg og sider et hvidt, giftigt sekret. Hvor stærkt det virker på mennesker, er ikke beskrevet. Vask hænder efter kontakt, og rør ikke øjne eller mund, før det er gjort. Dyrene håndteres kun, når det er nødvendigt. Som hos kamsalamandrene dør cirka halvdelen af æggene på grund af en kromosomfejl, som arten har fra naturens hånd.

I terrarier er arten rolig, robust og social, men meget skjult: den tilbringer det meste af året under bark, træ og mos og ses især i foråret og på varme aftener. Arten kan blive op til 25 år i fangenskab. I naturen bliver dyr i bjergene senere kønsmodne og lever længere, op til 16 år.

## Udbredelse og levested

*Triturus marmoratus* lever i Vesteuropa: i Frankrig og i det nordlige Spanien og Portugal. Den mangler i dele af Pyrenæerne. I det centrale og sydlige Iberien afløses den af den nært beslægtede *Triturus pygmaeus*. I det nordlige Frankrig overlapper udbredelsen med *Triturus cristatus*, og der findes naturlige krydsninger.

> **Oprindelig udbredelse:** Frankrig, Spanien og Portugal.

### LEVESTED

*Triturus marmoratus* lever i løv- og blandskov og i bakket, skovrigt landskab, hvor den foretrækker skyggefulde, beskyttede steder frem for åbent land. Dyrene gemmer sig i dagtimerne under dødt og rådnende træ, sten og andre skjul og kommer frem sent om aftenen; de er hovedsagelig nataktive. Landfasen er den længste del af året. Yngledammene er ofte midlertidige damme, grøfter og vandhuller med vegetation. I den nordlige del af udbredelsen går dyrene i vandet fra sent i februar til sent i maj; i de varmere og tørrere dele af Spanien og Portugal falder yngletiden i de kølige, våde vintermåneder, og der er ingen egentlig vinterhvile. Når dammene tørrer ud om sommeren, forbliver dyrene på land i fugtige skjul. Dyrene vandrer typisk omkring 10 m fra vandet efter yngletiden, men kan nå op til cirka 160 m.

Læs mere: Vinterhvile og årstider

## Pasning

### TERRARIET

Et par *Triturus marmoratus* kan holdes i et terrarie på mindst 60 × 40 × 40 cm. Tre par kan holdes i 120 × 30 × 40 cm med omtrent halvt land og halvt vand. Hannerne er forholdsvis stridbare i parringstiden, så hold gerne flere hunner end hanner. Der er tre holdformer. Et paludarium med halvt land og halvt vand passer til dyrene hele året og til alle livsstadier. Et mest terrestrisk terrarie har en stor vandskål eller et vandparti, som dyrene let kan komme i og op af. Et akvarium med en lille flydende ø bruges i parringstiden, og nogle dyr kan holdes sådan hele året. Under alle omstændigheder skal låget være tæt, for dyrene klatrer og slipper ud gennem små sprækker, men det skal være af net, så der er god ventilation: fugtige forhold uden luftskifte giver hudproblemer.

På land passer en bund af blomsterjord og løvjord, 8-10 cm dyb, med bark, mos, kork og træstykker som skjul. Dyrene søger sammen i grupper, også selv om der er mange skjul. Substratet skal være fugtigt, men aldrig vandfyldt. Brug store sten eller sand, aldrig middelstort grus, som kan sluges. Til vandfasen passer en kraftigt beplantet indretning med sand eller store sten.

### TEMPERATUR

*Triturus marmoratus* er tilpasset et køligt klima: 15-20 °C om dagen og 10-15 °C om natten. Hold temperaturen under 21 °C så vidt muligt; kortvarigt tåles op til 25 °C, men ikke i længere perioder. Et fald i temperaturen om natten er nødvendigt. I vandfasen er omkring 20 °C ideelt, og dyrene er aktive helt ned til 5 °C. En stue bliver ofte for varm om sommeren, så stil terrariet i en kælder eller et køligt rum, eller køl med en ventilator.

Om vinteren holdes dyrene ved omkring 5 °C i 2-3 måneder, aldrig under 4 °C. Dyr fra de sydligste bestande klarer sig med en mildere vinter. Køleperioden giver den bedste parringslyst (se Parring).

### LUFTFUGTIGHED OG SPRØJTNING

Luftfugtigheden i landdelen skal ligge på 70-95 %. Bunden må aldrig tørre helt ud: sprøjt let med afkloret vand, når overfladen begynder at tørre. Huden er tynd og tørrer let ud, og en vandskål hjælper mod udtørring, men dyrene skal let kunne komme ind og ud af den. Net i låget sørger for luftskifte, så der ikke opstår stillestående, fugtig luft.

Læs mere: Luftfugtighed, sprøjtning og ventilation

### VAND OG VANDKVALITET

I vandfasen og i parringstiden skal vandet være mindst 10 cm dybt, og så dybt som muligt i yngletiden (mindst 25 cm). *Triturus marmoratus* lever i stillestående vand, så undgå stærk strøm; et svampefilter med svag strøm holder vandet rent og suger ikke larver ind. Uden filter skiftes en del af vandet jævnligt. Brug postevand, der har stået, eller regnvand. Vandkvaliteten er ikke kritisk, men klor skal undgås. Planter i og over vandet bruges som æglæggeplads og skjul.

### LYS OG UVB

*Triturus marmoratus* har ikke brug for særligt lys eller varme. Lys bruges til at give en naturlig døgnrytme og til planterne. Svag UVB (zone 1) er valgfri og kan hjælpe døgnrytmen, men er ikke nødvendig. Dagslængden følger årstiden: kortere om vinteren, længere om foråret.

Læs mere: Lys og UVB

### FODER

*Triturus marmoratus* æder om natten. På land passer fårekyllinger, voksmøllarver, regnorme (ikke røde kompostorme), enchytræer, bananfluer, soldaterfluelarver og små isopoder. Giv fårekyllingerne fiskefoder, før de fodres op. I vandet tager dyrene frosne myggelarver, dafnier, tubifex, artemia og andet levende foder, og nogle tager også færdigfoder til salamandre. Voksne kan sagtens gå nogle dage uden foder, mens larver skal fodres dagligt.

Med varieret kost og velfodrede foderdyr er tilskud ikke strengt nødvendigt, men en støvning med kalk og vitaminer en gang imellem skader ikke. Op til køleperioden skal dyrene være velnærede; under kølingen æder de normalt ikke.

Læs mere: Foderdyr: hold og avl Læs mere: Kalk, vitaminer og tilskud

### ADFÆRD OG HÅNDTERING

*Triturus marmoratus* er rolig og social på land: mange dyr deler gerne samme skjul. I vandet bliver hannerne mere stridbare i parringstiden. Dyrene bør ikke håndteres mere end nødvendigt, fordi huden er følsom og kan udskille giftigt sekret. Ved flytning bruges et fugtigt net eller en fugtig hånd, som vaskes bagefter. Dyrene undslipper let, så låget skal være tæt.

## Avl

### KØNSMODENHED OG KØNSBESTEMMELSE

Hos *Triturus marmoratus* kendes hannen i parringstiden på den høje kam, en kraftigt opsvulmet kloak og den slankere krop. Hunnen er lidt større, har orange rygstribe og ingen kam. Uden for parringstiden er kønnet sværere at bestemme; hannens lave kamryg og farve kan hjælpe. Dyrene bliver kønsmodne efter 2-4 år i fangenskab og efter 4-7 år i naturen.

### PARRING

De fleste bestande af *Triturus marmoratus* skal have en tydelig kølig periode for at yngle: omkring 5 °C i 2-3 måneder i et terrestrisk terrarie med meget mos og træ. Velnærede dyr behøver ikke foder under kølingen. Derefter hæves temperaturen til 10-15 °C, og dyrene går i løbet af nogle dage i yngledragt. Flyt dem til et stort akvarium med en lille ø; sæt dem på øen, så går de i vandet, når de er klar. Parringen begynder inden for nogle uger og kan vare i flere måneder; dyrene forlader først vandet sent i maj eller i juni. Hannen lokker med halevifteri og den karakteristiske kattepukkel; hunnen kan parre sig flere gange med flere hanner. Dyr fra de sydligste bestande yngler uden særlig køleperiode.

### ÆG OG LARVER

Hunnen af *Triturus marmoratus* lægger æggene enkeltvis i foldede blade af vandplanter. Æglægningen strækker sig over uger til måneder, og en hun lægger i alt omkring 200-250, undertiden over 350 æg. Æggene har ingen pigment. Plantemateriale i vandet er nødvendigt som æglæggeplads. Æggene og larverne holdes ved samme temperatur som i yngleakvariet, 10-15 °C.

Cirka halvdelen af æggene dør af arvelig årsag, når halen anlægges, så et lavt klækningstal er normalt. Andre salamandre kan æde æggene, så æg flyttes eller de voksne fjernes.

### METAMORFOSE

Æggene af *Triturus marmoratus* klækker efter 14-21 dage. De 8-10 mm lange larver er lyse med to mørke bånd langs ryggen og lever de første tre dage af blommen. Derefter er de aktive rovdyr i det frie vand og skal have levende foder: nyklækkede artemia, unge dafnier, cyclops, muslingekrebs og andre små krebsdyr. Væksten er hurtig, og forvandlingen sker typisk efter 8-10 uger ved god fodring. Når gællerne skrumper, og benene er færdige, skal der være en lav, fugtig landdel, hvor ungerne kan komme op.

### OPDRÆT AF UNGER

De nyforvandlede unger er 5-8 cm lange og klarer sig i et fugtigt terrarie med mos, løvjord og bark. Fodr dem med nyklækkede fårekyllinger, enchytræer og bananfluer. Unger af *Triturus marmoratus* kan også opdrættes i vand, hvis man foretrækker det. De har brug for samme kølighed som de voksne og skal ikke holdes varmt. Kønsmodenheden nås efter 2-4 år, tidligere ved rigeligt foder og fodring hele vinteren.

## Sundhed og typiske fejl

Sygdomme og fejl i pasningen af *Triturus marmoratus*:

- Hudproblemer, hvis det er fugtigt uden ventilation. Brug net i låget.
- Udtørring, hvis bunden tørrer ud. Sprøjt, og hav en vandskål.
- Varme: længere perioder over 21-25 °C stresser dyrene. Hold terrariet køligt.
- Larver, der har slugt luft og flyder med bugen opad, kan ikke æde. Læg larven i en petriskål med så lidt vand, at den ikke kan vende sig, og giv rigeligt foder; luften kommer som regel ud igen inden for kort tid.
- Bsal (*Batrachochytrium salamandrivorans*) er en svampesygdom, der kan være dødelig for halepadder og kan bæres af dyr uden symptomer. Hold nye dyr i karantæne, brug adskilt udstyr, og flyt aldrig vand, planter eller udstyr mellem terrarier uden at rengøre.
- Dyr, der ikke vil æde eller har sår eller hævelser, skal til en dyrlæge med forstand på padder.

Læs mere: Karantæne og hygiejne

### Spørg altid dine kloge bekendte

Vejledningen er et godt sted at begynde, men den kan ikke erstatte erfaring. Dyr er forskellige, og meget af det vigtigste lærer man af dem, der har holdt arten i årevis. Tal med en avler, en erfaren holder eller en dyrlæge med forstand på krybdyr og padder, før du anskaffer dyret - og igen, hvis noget ser forkert ud.